

A kötelezett késedelme nem következhet be mindaddig, amíg a jogosult késedelme fennáll. A pénzkövetelés jogosultjának a késedelmét megszüntető előzetes intézkedése azonban a polgári jogviszonyban – eltérő szerződési kikötés hiányában – nem kizárólag a számviteli szempontból szabályszerű számla kiállítása lehet, hanem arra alkalmas egy fizetési felszólítás megküldése is.

Alkalmazott jogszabályok: Ptk.301/A.§-a , 302.§. b./ pontja, Cstv.27.§.(3) bekezdése

Győri Ítéltábla Fpkf.II.25.197/2009/3.szám

A hitelező mint biztosító és az adós mint biztosított között 2006. február 17-én hitelbiztosítási szerződés jött létre, amelyben a hitelező vállalta, hogy a biztosítási kötvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén a biztosított által harmadik személyekkel halasztott fizetési konstrukció keretében bonyolított kereskedelmi ügyletekkel kapcsolatban a biztosított vevőjének nem fizetése esetére a biztosított részére kártérítést fizet. A hitelbiztosítási szerződés részét képező Áruhitel-biztosítás általános feltételei 7.§. 3. pontja szerint a biztosítottnak a biztosítási díjakat a számla kézhezvétele után 8 napon belül kell kifizetni.

A hitelező a biztosítási díjról kiállította az 1184. sorszámú 2008. 05.04-ei fizetési határidejű, 2.926.845,- forint összegű, az 1544.sorszámú 2008. 06. 05-ei fizetési határidejű, 2.364.225,- forint összegű, valamint a 2375 sorszámú 2008. 08.20-ai fizetési határidejű 4.708.930,- forint összegű számláit. Mivel az adós a számlákat nem egyenlítette ki, a hitelező 2008. szeptember 3-án írásban felszólította az adóst 10.000.000,- forint számlatartozás és az egyes számlák lejártától a kifizetés napjáig járó Ptk.301/A.§. szerinti késedelmi kamat megfizetésére. Az adós a felszólítást 2008. szeptember 5-én átvette, majd 2008. szeptember 18-ai válaszában elismerte, hogy a szerződés 7. §-a alapján a biztosított köteles a minimál-díjat minden biztosítási évben megfizetni. Kérte azonban, hogy a hitelező a számlák mögötti teljesítéseket „valószínűsítse”, és munkálja ki azt, hogy a 10.000.000,- forintos minimál-díjas fizetési igény a biztosítási évre vonatkozóan milyen összegben került a hitelező részéről szolgáltatás formájában ellentételezésre. Ennek megtörténteig a hitelező követelését bizonytalannak minősíti és a számla kiegyenlítését függőben tartja.

A fenti hitelbiztosítási jogviszonyhoz kapcsolódóan a felek 2006. február 17-én hitelvizsgálati és követelésbehajtási megbízási szerződéseket is kötöttek. A szerződésekben a hitelező mint megbízott vállalta, hogy díjazás ellenében az adós szerződéses partnereinek hitelképességi vizsgálatát elvégzi és az adós vevőinek nem fizetése esetén – sikerdíj ellenében a tartozásokat behajtja. A hitelvizsgálati szerződés 5. §-a szerint a díjakat kizárólag az E. H. K. Kft. számlázza, a számlát pedig késedelem nélkül kell kiegyenlíteni. A követelésbehajtási szerződés 4.9. pontja szerint pedig a megbízott által kiállított számlát annak kézhezvételétől számított 8 napon belül a megbízónak átutalással kell kifizetni.

A hitelező megbízási díjáról kiállította 1155. sorszámú, 2008. május 11-ei fizetési határidejű és 90.000,- forint összegű, az 1676.sorszámú, 2008. június 13-ai fizetési határidejű 173.376,- forint összegű, valamint 1996. sorszámú, 2008. július 11-ei fizetési határidejű 1.450.398,- forintos számláit. Mivel az adós a számlákat lejáratkor nem egyenlítette ki, a hitelező 2008. szeptember 2-án felszólította az adóst 1.713.774,- forint összegű tőketartozás, valamint az egyes számlák lejáratától a kifizetés napjáig járó, Ptk.301/A.§. szerinti késedelmi kamat megfizetésére. Az adós a fizetési felszólítást 2008. szeptember 5. napján átvette, majd 2008. szeptember 18-ai válaszában közölte, hogy a számla melléklete szerinti és az O. M. SP. 3 db sikerdíjból eredő követelése feltehetően téves. Kérte ennek kivizsgálását és közölte, hogy ennek megtörténteig a hitelező követelését bizonytalanak minősíti és a számla kiegyenlítését függőben tartja.

A hitelező az elsőfokú bírósághoz 2008. október 6-án, illetőleg október 16-án benyújtott kérelmeiben a Cstv.27.§.(2) bekezdés a./ pontja alapján az adós fizetéseképtelenségének megállapítását és felszámolásának elrendelését kérte. Azzal érvelt, hogy az adós a nem vitatott számlatartozását sem lejáratkor, sem az írásbeli fizetési felszólításra nem egyenlítette ki, így az adós fizetéseképtelennek minősül.

Az adós észrevételében a kérelem elutasítását kérte. Azzal védekezett, hogy a hitelező követelését határidőben, 2008. szeptember 18-án kelt levelében vitatta. Nem fizetéseképtelen, mivel jelentős vagyona van, a 2008. szeptember 30-ai adózott eredménye a 2,6 milliárd forintot meghaladta. A hitelező számláit csak azért nem fizette ki, mert azok alaptalanok. A szerződésben abban állapodtak meg, hogy a közöttük felmerülő vitás kérdéseket elsősorban tárgyaláson úton rendezik. Sérelmezte, hogy a hitelező meg sem kísérelte a vitás kérdés rendezését, hanem azonnal felszámolási eljárást kezdeményezett. Kifejtette még, hogy a hitelező követelése ténybeli alapját és számszaki megalapozottságát sem bizonyította.

A hitelező válaszában kérelmét továbbra is fenntartotta. Azzal érvelt, hogy a vitatásnak legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig írásban van helye, így az adós vitatása elkésett. Az adósnak lehetősége lett volna arra, hogy a számlákat a fizetési határidőt követő 15 napon belül joghatályosan vitathassa, de ezt elmulasztotta.

Az adós az eljárás során védekezését módosította , és azzal érvelt, hogy a számlákat részére a hitelező nem küldte meg, azok elküldését a hitelező még csak nem valószínűsítette.

Az elsőfokú bíróság az adós fenti nyilatkozatát a hitelezőnek észrevételezésre nem küldte meg, hanem a felszámolási eljárást megszüntette. Határozata indokolásában kifejtette, hogy „az adós fizetéseképtelenségének jogszabályi feltételei nem állnak fenn”.

Ezek ellen a végzések ellen a hitelező élt fellebbezéssel, amelyben az elsőfokú végzések hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb határozat hozatalára

történő utasítását kérte. Azzal érvelt, hogy a Cstv.27.§.(3) bekezdése értelmében az adós vitatásának legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig írásban van helye. Az eljárás során igazolta, hogy a fizetési felszólításokat az adós 2008. szeptember 5.napján átvette, az ezt követően kelt adósi vitatás elkésett. Az elkésett vitatásra tekintettel adós csak úgy kerülhetné el a felszámolást, ha a követelést kiegyenlíti.

Az adós észrevételében a végzések helybenhagyását kérte. Azzal érvelt, hogy jelentős anyagi eszközökkel és pénzeszközökkel rendelkezik, a nem vitatott fizetési kötelezettségeit milliárdos összegekben és folyamatosan teljesíteni képes, így nem fizetéseképtelen. A hitelező feltehetően azért érvényesítette követelését a felszámolási eljárás keretében, mert bizonytalan követelésének peres úton való érvényesítését nehézkesnek tartotta. A vitatott és bizonytalan követelések érvényesítése pedig nem tartozhat a felszámolási eljárás körébe.

A fellebbezés annyiban alapos, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabályt sértett, amikor döntését nem indokolta meg (Pp.221§.), döntése így megalapozatlan, érdemi felülbírálatra alkalmatlan.

A hitelező a felszámolási eljárás lefolytatása iránti kérelmét 2008. október hónapban nyújtotta be az elsőfokú bírósághoz, így a jelen eljárásra irányadó, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló, a 2007. évi LXXVIII.törvénnyel módosított 1991.évi XLIX.törvény (Cstv.) 6.§.(3) bekezdése szerint megfelelően alkalmazandó Pp.221.§.(1) bekezdése szerint az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyekben a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tény nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

A határozat indokolásában a bíróság elsősorban a tényállást állapítja meg, majd a tényálláson alapuló döntésének jogi indokolását adja. A bíróságnak a határozatát mindig a szükséges mértékben meg kell indokolnia. E szükségesség körét pedig az adott ügy jellege és az eljárás során tisztázásra váró körülmények terjedelme határozza meg (Legfelsőbb Bíróság P.törv.III.20.533/1965. számú eseti döntése).

Jelen ügyben az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott határozatainak jogi indokolásában mindösszesen arra szorítkozott, hogy megállapította: „az adós fizetéseképtelenségének jogszabályi feltételei hiányoznak”. A döntésekből így nem derül ki, hogy a fizetéseképtelenség jogszabályban írt feltételei közül az elsőfokú bíróság megítélése szerint konkrétan melyek hiányoztak és az sem, hogy az adós illetve a hitelező mely nyilatkozatai alapján milyen okból, mely jogi érvek mentén és mely bizonyítékok mérlegelésével jutott a fenti következtetésre. Ezért a hitelező is fellebbezésében csak feltételezhette azt, hogy az elsőfokú bíróság megítélése szerint az adós a követelést határidőben vitássá tette. Ha az elsőfokú bíróság döntése e jogi érven

alapulna, az ítéletábra rámutat arra, hogy a Cstv.27.§.(3) bekezdése szerint a vitatásnak legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig írásban van helye. A hitelező pedig az elsőfokú eljárásban igazolta, hogy az adós a fizetési felszólításokat 2008. szeptember 5-én átvette, az ezt követően írt adósi levelekben foglalt vitatás így elkésett.

Ha pedig az elsőfokú bíróság az eljárást az adós utóbb pontosított védekezése alapján szüntette meg, mert a hitelező a számlák megküldését és azoknak adós általi átvételét nem bizonyította, az ítéletábra jogi álláspontja a következő:

A Ptk. 2004. május 1. napját megelőző szabályozása a számla megküldésének hiányát olyan jogosulti késedelemnek minősítette, amelyre tekintettel a kötelezettel szemben a késedelem jogkövetkezményei – köztük a felszámolási eljárás megindításának lehetősége – nem voltak alkalmazhatók. A 2002. évi XXXVI.törvénnyel módosított Ptk.301/A.§-a (amelyet a 2004. május 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni) a pénztartozás esedékességére a késedelmi kamatfizetésre vonatkozóan olyan új rendelkezéseket tartalmaz, amelyek az addig követett bírói gyakorlatra – így a Legfelsőbb Bíróság GK.66. számú állásfoglalásában kifejtettekre – kihatással vannak. A Ptk.301/A.§.(3) bekezdése főszabályként azt rögzíti, hogy a kamatfizetési kötelezettség a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvételétől számított 30 nap elteltétől kezdődik. A Ptk.302.§. b./ pontja értelmében a jogosult – adott esetben a pénzkövetelés jogosultja – akkor esik késedelembe, ha elmulasztja azokat a nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett – a pénztartozás kötelezettje – megfelelően teljesíteni tudjon. A Ptk. felhívott, jelenleg hatályos rendelkezése szerint – amely EU-irányelv megfelelő átültetését jelentette – a jogosultnak a Ptk.302.§.b./ pontját kielégítő nyilatkozata a fizetési felszólítás, amelynek csak egyik formája, változata a számla kiállítása. Ebből – többek között – az következik, változatlanul irányadó, hogy a pénzbeli ellenszolgáltatás a szolgáltatás teljesítésekor válik esedékessé, valamint pénztartozás kötelezettjének teljesítéséhez az ellenszolgáltatás megfizetéséhez a jogosult előzetes közreműködése továbbra is szükséges. A kötelezett késedelme nem következhet be mindaddig, amíg a jogosult késedelme fennáll. A pénzkövetelés jogosultjának az előzetes intézkedése azonban a polgári jogviszonyban – eltérő szerződési kikötés hiányában – nem a számviteli szempontból szabályszerű számla kiállítása, hanem – a Ptk. módosított rendelkezését kielégítő – fizetési felszólítás megküldése. Annak természetesen nincs akadály, hogy a jogosult a fizetési felhívás másik módozataként számlát küldjön a kötelezett részére akkor is, ha ezt a szerződés nem írja elő kötelező jelleggel.

A fenti rendelkezések azonban arra az esetre vonatkoznak, ha a felek szerződésükben eltérően nem állapodnak meg.

A jelen eljárás alapját képező és a kérelemhez mellékelte szerződésekben azonban a felek pontosan meghatározták, hogy az adósnak a számla kiállítását követően milyen időpontban belül kell teljesítenie. A felek megállapodása szerint tehát az adós fizetési kötelezettsége nem a hitelezői teljesítéssel vált esedékessé, hanem azt követően, hogy a hitelező a számlát kiállította és azt az adósnak megküldte.

A fizetéseképtelenség megállapítására irányuló eljárásban a bíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy a hitelező követelése lejárt-e és ha igen, mikor. Egyrészt fizetéseképtelenség megállapítása iránti eljárás alappal csak lejárt követelés tekintetében indítható (Cstv.27.§.(2) bekezdés a./ pontja), másrészt a hitelező csak a lejáratot követő 15 nap elteltével szólíthatja fel adósát írásban teljesítésre. A lejáratot követő 15 napon belüli fizetési felszólítás időelőtti, a törvényben foglalt feltételek hiányában a kívánt joghatás kiváltására nem alkalmas.

A Cstv.6.§.(3) bekezdése folytán megfelelően alkalmazandó Pp.3.§.(6) bekezdése az eljárásbeli jogegyenlőség elvét nevesíti, és kimondja: a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, jognyilatkozatot, valamint a bírósághoz benyújtott okiratot megismerhessenek és azokra a törvényben előírt időn belül nyilatkozhassanak. Az elsőfokú bíróság anélkül hozta meg (tartalma szerint az eljárást soron kívül megszüntető végzését), hogy az adós 9. sorszámú beadványát a hitelezőnek megküldte volna. A bíróság ezen eljárási szabálysértése miatt a hitelező az adós álláspontját nem ismerhette meg, arra nyilatkozni nem tudott. Az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sezegett akkor is, amikor a Pp.3.§.(3) bekezdésben foglalt előzetes tájékoztatási kötelezettsége ellenére nem hívta fel a hitelezőt annak bizonyítására, hogy a számlát az adósnak megküldte és azokat az adós átvette.

Az adós további védekezésével kapcsolatban az ítéletábra jogi álláspontja a következő:

A pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi fogalom nem teszi lehetővé a bíróság számára annak vizsgálatát, hogy az adósnak egyébként van-e vagyona, készpénzállománya esetleg meghaladja-e a hitelezői követelés összegét. Ha a Cstv.27.§.(2) bekezdésében írt bármely fizetéseképtelenségi ok megvalósul, a bíróságnak az adós fizetéseképtelenségét meg kell állapítania. Nem a felszámolást lefolytató bíróság feladata annak vizsgálata sem, hogy a hitelezői követelés egyébként alapos-e vagy sem. Az adósnak lehetősége van arra, hogy a hitelező követelését – ha úgy ítéli meg, hogy az alaptalan – a csódtörvényben meghatározott határidőn belül vitássá tegye és így megakadályozza azt, hogy a hitelező alaptalan követelés miatt vele szemben felszámolási eljárást kezdeményezzen.

A kifejtettre figyelemmel a Győri Ítéletábra az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott végzését lényeges eljárási szabályszegés miatt a Cstv.6.§.(3) bekezdése folytán megfelelően alkalmazandó, a Pp.259.§-ára utalással a Pp.252.§.(2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Pp.3.§.(3) bekezdésének megfelelően tájékoztatni kell a feleket az őket terhelő bizonyítási kötelezettségről, a bizonyítási teherről és bizonyítás sikertelenségének következményeiről. Ennek körében a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetés mellett fel kell hívnia a hitelezőt annak bizonyítására, hogy a számlákat az adós részére megküldte, a számlákat pedig az adós átvette. Az így lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján

kerül az elsőfokú bíróság abba a helyzetbe, hogy az ügyben megalapozott döntést hozhasson.